

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

Ločeno mnenje sodnika dr. Lojzeta Umeta k U-I-279/96 k tč. 3. izreka

1. Glasoval sem proti odločitvi v točki 3 izreka odločbe ustavnega sodišča, da mora državni zbor določiti nov dan razpisa referenduma o vprašanjih, vsebovanih v Odloku o razpisu zakonodajnega referenduma za volitve v državni zbor, v sedmih dneh po vročitvi odločbe ustavnega sodišča. Bistvo te odločitve je, da ima državni zbor možnost določiti nov dan razpisa referenduma tako, da bi bil referendum lahko časovno v neposredni bližini volitev (14 dni pred volitvami ali teden dni po njih) oziroma, da bi bil na sam dan volitev. Ustavno sodišče zakonodajalcu svetuje naj razpiše referendum tako, da bo dan referenduma isti kot dan volitev, češ da je taka rešitev racionalna in ekonomična.

Mnenja sem, da referendum, izveden istočasno z volitvami ali časovno v neposredni bližini dneva volitev ogroža volilno pravico iz 43. člena v zvezi z 80. členom Ustave Republike Slovenije.

2. Zakon o volilni kampanji (Uradni list RS, št. 62/94) je bil sprejet zaradi tega, da bi bila zagotovljena enakopravnost kandidatov ter političnih strank in drugih predlagateljev kandidatov pri predstavitvi kandidatov in njihovih programov za volitve. Dolžna obveznost javnih glasil in drugih oblik objavljanja informacij je, da so dolžni pri izrabi programskega časa oziroma časopisnega prostora za predstavitev kandidatov, političnih strank in njihovih programov zagotoviti to njihovo enakopravnost. Zakon ureja tudi plakatiranje z volilno- propagandnimi sporočili, predvolilne shode in zlasti tudi financiranje volilne kampanje.

3. Z odločitvijo, ki določa roke za določitev dneva razpisa referenduma in dneva njegove izvedbe (v bistvu gre za štiri referendume na isti dan) tako, da bo državni zbor lahko razpisal referendum o volilnem sistemu časovno v neposredni bližini dneva volitev ali pa na sam dan volitev, je ustvarjen položaj, ko se bosta volilna kampanja in propaganda za referendum prepletali.

Predlagatelji referendumov (zlasti tistih, iz vrst političnih strank) bodo lahko v okviru propagande za referendum v bistvu vršili propagando za volitve. Težko si je predstavljati, kako bo to mogoče preprečiti. Pri tem bo zlasti povsem nepregledno tudi financiranje propagande za referendum, za katero Zakon o volilni kampanji po izrecni določbi prvega odstavka 1. člena ne velja.

Tako torej ne veljajo za propagando za referendum omejitve iz 20. člena Zakona o volilni kampanji o višini sredstev, ki jih organizator volilne kampanje sme porabiti za njeno financiranje. Veljajo torej le splošne določbe o financiranju strank iz členov 21-26 Zakona o političnih strankah (Uradni list RS, št. 62/94).

4. Iz obrazložitve odločbe izhaja, da se ustavno sodišče ni ukvarjalo z vprašanjem medsebojne kolizije volilne pravice iz 43. člena Ustave RS, ki jo za volitve v državni zbor ureja tudi 80. člen Ustave RS in pravice do referenduma, ki izhaja iz 44. člena in ki jo ureja tudi 90. člen Ustave RS. Očitno je bila večina mnenja, da referendum o volilnem sistemu in same volitve v državni zbor nista z ustavno-pravnega vidika med seboj povezani tako, da bi bilo s tega vidika treba ocenjevati, ali je dopustno izvesti referendum o volilnem sistemu in volitve same na isti dan oziroma v kratkih časovnih razmakih. Osebnostno sem drugačnega mnenja. Referendum o volilnem sistemu in same volitve so po mojem mnenju tudi ustavno-pravno in ne le politično v medsebojni zvezi, saj izvedba referenduma tik pred volitvami, na dan volitev ali takoj po volitvah ogroža volilno pravico.

Ker bo mogoče morebitno uspelo referendumsko odločitev uveljaviti v zakonodaji tako, da bo veljala nova volilna zakonodaja šele za prihodnje volitve (torej po štirih letih), je za samo pravico do referenduma povsem brez pomena, kdaj se referendum izvede (ali tik pred volitvami, na dan samih volitev ali kasneje). Mogoče je celo trditi, da bodo volitve sedaj, ko je jasno, da morebitni uspeli referendum nanje ne bo vplival, potisnile referendumsko odločanje v ozadje. Na drugi strani pa bo referendumsko odločanje ogrozilo volilno pravico, zlasti v času volilne kampanje. Pri tehtanju obeh pravic in njihove medsebojne kolizije se po mojem mnenju izkaže, da je ustavno- pravno nedopustno

razpisati referendum o volilnem sistemu istočasno z volitvami ali v kratkem časovnem razdobju pred ali po volitvah.

5. Glede na to, da pa sem vendarle glasoval za razveljavitev odloka in glede na dosedanje razlagovanje v tem ločenem mnenju, me seveda lahko kdo vpraša, kaj pa je potem narobe, če je državni zbor razpisal kot dan razpisa referenduma 90. dan po konstituiranju državnega zbora novega sklica. Na to vprašanje odgovarjam, da sem za uveljavitev odloka glasoval iz razloga, ker je zakonodajalec pri razpisu referenduma napačno interpretiral zakon, ki ga je sam sprejel. Napačno ga je interpretiral iz razlogov, ki so navedeni v odločbi ustavnega sodišča. Bistvo ureditve, ki določa roke za sprejem akta o razpisu referenduma, za določitev dneva razpisa referenduma in za določitev dneva glasovanja na referendumu je, da zakon uveljavlja težnjo, naj se referendum izvede v sorazmerno kratkih rokih. Po določbi 19. člena ZRLI mora državni zbor razpisati predhodni referendum najkasneje v tridesetih dneh po vložitvi zahteve za razpis (oziroma v sedmih dneh po prejemu odločbe ustavnega sodišča), po določbi 33. člena ZRLI pa od dneva razpisa do izvedbe referenduma ne sme preteči manj kot trideset in ne več kot petinštirideset dni. Če bi sprejeli razlago državnega zbora, da je sicer akt o razpisu referenduma treba sprejeti v tridesetih (v sedmih) dneh, da pa je mogoče v tem aktu določiti kot dan razpisa zelo oddaljen datum, bi izničili intenco zakonodajalca, da je treba izvesti referendum v sorazmerno kratkih rokih. Za izrek pod tč. 1, ki razveljavlja 3. točko Odloka o razpisu zakonodajnega referenduma za volitve v državni zbor sem torej glasoval, ker je bil odlok sprejet na podlagi napačne interpretacije zakona. Tako interpretacijo pa bi lahko uporabil državni zbor tudi v primeru morebitnih drugih referendmov.

S o d n i k
dr. Lojze Ude